

หน้าต่างท้องถิ่น : วัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนรอบ มก.จกต.

๑๐๓ “ วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นในร่มไม้ของชุมชนรอบ มก.จกต.”

ข้อมูล/ภาพ : นางสาววิภาภาศ ไชยภักดี

คณะทรัพยากรธรรมชาติและอุตสาหกรรมเกษตร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร

มกราคม : ประเพณีเลี้ยงปูตา จัดขึ้นเพื่อเซ่นไหว้ บวงสรวง ปูตา ซึ่งชุมชนมีความเชื่อว่าเป็นเทวดาอารักษ์ที่คอยปกป้องผืนป่าดอนปูตา (ผืนป่าอนุรักษ์หรือผืนป่าศักดิ์สิทธิ์ของชุมชน) และคอยปกป้องดูแลรักษาลูกหลานในชุมชน จัดขึ้นในช่วงเดือนยี่ (เดือนมกราคม) ของทุกปี

มกราคม : บุญวันขึ้นปีใหม่ ในช่วงปีใหม่ เป็นโอกาสที่ลูกหลานญาติพี่น้องพร้อมหน้า จึงมาร่วมกันทำบุญอาลาปีเก่า ต้อนรับปีใหม่ ด้วยการ “ทำบุญตักบาตร ” เสริมสิริมงคล เสริมบุญบารมีให้ชีวิตอยู่ร่มเย็นเป็นสุข จัดขึ้นในช่วงต้นเดือนยี่ (เดือนมกราคม) ของทุกปี

กุมภาพันธ์ : ผูกแขนผู้เฒ่าผู้แก่ ลูกหลานในชุมชน จัดพิธีผูกข้อต่อแขนแสดงความกตัญญูรู้คุณ และสร้างขวัญกำลังใจให้ผู้เฒ่าผู้แก่ มีอายุยืนขวัญยืนอยู่เป็นร่มโพธิ์ร่มไทรให้ลูกหลานไปนานๆ จัดขึ้นในช่วงเดือนสาม (เดือนกุมภาพันธ์) ของทุกปี

กุมภาพันธ์ : บุญข้าวจี ผู้คนในชุมชนมีความเชื่อว่าการถวายข้าวจี มีอานิสงส์ของผลทานมาก อีกทั้งยังถือว่าการทำบุญให้วิญญูญาณบรรพบุรุษ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตายาย รวมถึงญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว จัดขึ้นในช่วงเดือนสาม (เดือนกุมภาพันธ์) ของทุกปี

กุมภาพันธ์ : บุญวันมาฆบูชา หรือ “วันจาตุรงคสันนิบาต” (วันแห่งการเกิดเหตุอัศจรรย์ 4 อย่าง ในพระพุทธศาสนา) และเป็นวันแห่งการแสดงโอวาทปาฏิโมกข์ ชุมชนจะร่วมกันทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า และสวดมนต์ เวียนเทียนในช่วงค่ำ จัดขึ้นตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนสาม ของทุกปี

กุมภาพันธ์ : บุญพะเวด (พระเวส) เรียกกันทั่วไปว่า บุญมหาชาติ เป็นประเพณีการทำทานครั้งใหญ่ของชุมชน นับว่าเป็นงานใหญ่ของชุมชน ที่ต้องใช้เวลาและการเตรียมงานหลายอย่าง ในงานจะมีการฟังกุศัลมหาชาติ และบำเพ็ญบุญคุณงามความดีต่างๆ จัดขึ้นในช่วงเดือนสาม ของทุกปี

เมษายน : บุญวันสงกรานต์ เป็นช่วงงานบุญใหญ่ของชุมชน ถือเป็นวันครอบครัวที่ลูกหลานมาพร้อมหน้าพร้อมตากัน ร่วมทำบุญและทำกิจกรรมหลายอย่างในวันสงกรานต์ ได้แก่ ประเพณีแห่น้ำรด สรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้เฒ่าผู้แก่ ก่อเจดีย์ทราย และในบางชุมชนจะร่วมกันทำบุญผ้าป่าในโอกาสนี้ด้วย

พฤษภาคม : วันวิสาขบูชา ทำบุญวันวิสาขบูชาเพื่อรำลึกถึงวันสำคัญยิ่งในพระพุทธศาสนา วันแห่งการประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ชุมชนจะร่วมกันทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า และสวดมนต์ เวียนเทียนในช่วงค่ำ จัดขึ้นตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนหก ของทุกปี

มิถุนายน : บุญลงนา เมื่อย่างเข้าสู่หน้าฝน ช่วงต้นฤดูการทำนา ชุมชนจะรวมใจกันทำบุญลงนา เพื่อเป็นสิริมงคล และอุทิศส่วนบุญส่วนกุศลให้ผีตาแอกที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผู้ปกป้องรักษาให้ผืนนาอุดมสมบูรณ์ จัดทำขึ้นในช่วงเดือนเจ็ด (เดือนมิถุนายน) ของทุกปี

กรกฎาคม : บุญเข้าพรรษา ชุมชนจะร่วมใจกันทำบุญตักบาตร และจัดทำประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา โดยจะมีการตกแต่งประดับประดาต้นเทียนให้สวยงาม แห่รอบชุมชน แล้วนำไปถวายพระภิกษุสงฆ์ บางชุมชนรอบ มก.ฉกส. มีการจัดงานใหญ่รวมตัวกันจัดเป็นประเพณีประจำตำบล เช่นในเขต ตำบลเชียงเครือ อำเภอ จัดขึ้นในช่วงเดือนแปด (เดือนกรกฎาคม) ของทุกปี

กรกฎาคม : บุญวันอาสาฬหบูชา เพื่อรำลึกถึงวันแรกที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าประกาศพระศาสนา และแสดงอัมมจักรกัปปวัตนสูตรโปรดปัญจวัคคีย์ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เกิดขึ้นในโลกครบครั้งแรก ชุมชนจะร่วมกันทำบุญตักบาตรในช่วงเช้า สวดมนต์ และเวียนเทียนในช่วงค่ำ จัดขึ้นตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือนแปด (กรกฎาคม) ของทุกปี

สิงหาคม : บุญข้าวประดับดิน ประเพณีดังกล่าวชุมชนจัดทำขึ้นเพื่อเป็นการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้กับญาติพี่น้องและบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว รวมทั้งผีไร้ญาติ สัตว์นรก เปรต ให้มารับส่วนบุญส่วนกุศลที่เราอุทิศให้ เชื่อว่าผู้ที่ตกทุกข์ได้พ้นจากทุกข์ ผู้ที่สุขก็จะให้สุขยิ่งขึ้นไป จัดขึ้นในช่วงเดือนเก้า (เดือนสิงหาคม) ของทุกปี

กันยายน : บุญห่อข้าว หรือบุญห่อสาก ผู้คนในชุมชนเชื่อกันว่าเป็นวันเปิดยมโลก ญาติพี่น้องหรือบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้วจะกลับมาเยี่ยมญาติหรือครอบครัวของตน ในช่วงแรม 1 ค่ำ เดือน 10 ถึงแรม 15 ค่ำ จึงได้พากันทำบุญทำทาน เพื่ออุทิศส่วนบุญส่วนกุศลกุศลไปให้ จัดขึ้นในช่วงเดือนสิบ (เดือนกันยายน) ของทุกปี

ตุลาคม : บุญออกพรรษา ในช่วงออกพรรษาชุมชนจะร่วมแรงร่วมใจกันทำบุญวันออกพรรษา ซึ่งมีทั้งการร่วมกันทำบุญตักบาตร จัดขบวนแห่กองกฐินรอบชุมชน ถวายผ้าไตรและเครื่องบริวารแด่พระภิกษุสงฆ์ เพื่อรับอานิสงส์ผลบุญที่ยิ่งใหญ่ร่วมกัน ในบางชุมชนมีการจัดประเพณีไหลเรือไฟเพื่อบูชารอบพระพุทธรูป จัดขึ้นในช่วงเดือนสิบเอ็ด (เดือนตุลาคม) ของทุกปี

พฤศจิกายน : ประเพณีลอยกระทง ในช่วงวันเพ็ญเดือนสิบสอง พ่อแม่พี่น้องชาวในชุมชน จะร่วมกันจัดงานวันลอยกระทง เพื่อสักการะรอยพระพุทธรูป ถวายเป็นพุทธบูชา และขอขมาพระแม่คงคา บางชุมชนรอบ มก.ฉกส. มีการจัดงานใหญ่รวมตัวกันจัดเป็นประเพณีประจำตำบล เช่นในเขต ตำบลอุ่มจาน อำเภอกุสุมาลย์ จังหวัดสกลนคร จัดขึ้นในช่วงเดือนสิบสอง (เดือนพฤศจิกายน) ของทุกปี

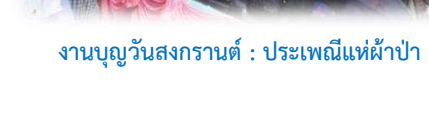
ธันวาคม : บุญกองข้าว หรือบุญประทายข้าวเปลือก เป็นประเพณีสูตรขวัญข้าว ทำบุญระลึกถึงพระคุณแม่โภสพ ที่ช่วยปกป้องรักษาให้ข้าวปลาอาหารอุดมสมบูรณ์ ให้เรามีกินมีใช้กันตลอดทั้งปี และเป็นสิริมงคลให้ลูกหลานชาวนา ได้มีขวัญกำลังใจในการทำไร่ทำนา ประเพณีดังกล่าวจัดขึ้นในช่วงเดือนอ้าย (เดือนธันวาคม) ของทุกปี

ธันวาคม - มกราคม : สวดมนต์พุทธาภิเษกข้ามปี : ส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ เป็นประเพณีการสวดมนต์ข้ามคืน เพื่ออัญเชิญเทพารักษ์ปีใหม่ เสริมสิริมงคล เสริมบุญบารมีให้กับชีวิต จัดขึ้นในช่วงวันสิ้นปี 31 ธันวาคม ถึงรุ่งเช้าของวันที่ 1 มกราคม ซึ่งในแต่ละปีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมงานเป็นจำนวนมาก

งานบุญวันสงกรานต์ : ประเพณีก่อเจดีย์ทราย

งานบุญวันสงกรานต์ : ประเพณีแห่ผ้าป่า